

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Հայոց լեզվի և գրականության ամբիոն

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբոյան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 2__

«__12__» __սեպտեմբեր__ 2023 թ.

ՀԼԳ/բ-012 «ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ /ՇԱՐԱՀՅՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ 2/»

**ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ**

Մասնագիտություն՝	011401.00.6 Մասնագիտական մանկավարժություն
Կրթական ծրագիր՝	011401.19.6 Հայոց լեզու և գրականություն
Որակավորման աստիճան՝	Մանկավարժության բակալավր
Ամբիոն՝	Հայոց լեզվի և գրականության
Ուսուցման ձևը՝	հեռակա
Կուրս/կիսամյակ	5-րդ, 1-ին
Դասախոս՝	Հ. Հարությունյան
Էլ. հասցե՝	harutyunyanhasmikp@yandex.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.1 Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.2 Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.3 Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
  - 14.1 Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
  - 14.2 Հարցաշար
  - 14.3 Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Ժամանակակից հայոց լեզու (Շարահյուսություն)-2» առարկայի դասընթացի ուսումնական փաթեթը կազմված է բակալավրի հիմնական կրթական ծրագրով «Հայոց լեզու և գրականություն» մասնագիտության կրթական չափորոշիչների հենքով կազմված ուսումնական պլանի պահանջների, առարկայի բաղադրիչների հիման վրա և նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը:

Դասընթացի ընթացքում ուսանողը գիտելիքներ է ձեռք բերում բարդ նախադասության շարահյուսության՝ որպես արդի արևելահայերենի եզրափակիչ և ամբողջացնող գիտակարգի, նրա առարկայի և խնդիրների, բարդ նախադասության կառուցվածքային տիպաբանության վերաբերյալ:

Դասընթացը ներառված է 011401.19.6 «Հայոց լեզու և գրականություն» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

Դասընթացի նպատակն է.

- բացատրել ուսանողներին «բարդ նախադասության շարահյուսություն» հասկացության գիտակարգային սահմանները, գիտակարգի ժամանակակից ընկալումները, ուսումնասիրության առարկան, տեսական և գործնական նշանակությունը:

- փոխանցել ուսանողներին համադաս բաղադրիչների իմաստային հարաբերության տեսակները բարդ նախադասությունների մեջ, բարդ ստորադասական նախադասության բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերությունների, ստորադաս բաղադրիչների շարահյուսական պաշտոնների, բազմաբաղադրիչ բարդ նախադասություններն իրենց ենթատեսակներով, ուղղակի և անուղղակի խոսքի, նախադասությունների կապակցության ու պարբերությի մասին գիտելիքներ:

- զինել ապագա ուսուցչին մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների, ինչպես նաև գիտնական-հետազոտողին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողություններով ու հմտություններով:

Դասընթացի խնդիրներն են՝

- Բացատրել բարդ նախադասության բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերությունների դրսևորման եղանակներն ու միջոցները, համադասական և ստորադասական նախադասությունների կառուցվածքային հատկանիշները, դրանց դասակարգման սկզբունքները:

- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:

- Սովորեցնել ուսանողներին ճիշտ կազմել գծապատկերներ, ազատ շարադրել մտքերը, տեքստ կառուցելու հմտություններն ու նրբությունները, կետադրությունը:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

Տվյալ դասընթացին մասնակցելու նախապայմանն այն է, որ ուսանողը ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթացի կառուցվածքային նախորդ բոլոր մակարդակների, մասնավորապես ձևաբանության, բառակապակցության և պարզ նախադասության վերաբերյալ բավարար գիտելիքներ ունենա:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը և կոմպետենցիաները.

«Ժամամանակակից հայոց լեզու /Շարահյուսություն/-2» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողից ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

Իմանա՝

Բարդ նախադասության բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերությունների դրսևորման եղանակներն ու միջոցները, համադասական և ստորադասական նախադասությունների կառուցվածքային հատկանիշները, դրանց դասակարգման սկզբունքները:

Կարողանա՝

Տարբերակել պարզ և բարդ նախադասությունները, բնութագրել բարդ նախադասության հատկանիշները, առանձնացնել բաղադրիչների միջև շարահյուսական հարաբերությունների երկու տարատեսակները՝ համադասություն և ստորադասություն, որոշել նախադասության կառուցվածքային տիպերը և ստորադաս բաղադրիչների բնույթը, կետադրել համը բնագրերը:

Տիրապետի՝

Բարդ համադասական և ստորադասական նախադասությունների դասակարգմանը, պարզ նախադասության անդամներին հարաբերակից ստորադաս բաղադրիչով բարդ նախադասությունների կապակցման միջոցներին, տարբեր կառուցվածքի նախադասությունների գծագրավորմանը, այլև հանձնարարված բազմաճյուղ գծագրերով նախադասություններ կառուցելու հմտությանը, նաև տեքստի կառուցվածքի մեկնաբանությանն ու, ի վերջո, ազատորեն շարադրելու, տեքստ կառուցելու հմտություններին ու նրբություններին:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կրերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա. Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)

- ԳԿ1** վերլուծելու և համադրելու ունակություն,
- ԳԿ4** մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
- Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)**
- ՀԳԿ1** գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

Բ. Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

- ԱԿ2** հատակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
- ԱԿ14** տիրապետել տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում՝ ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.

«Ժամամանակակից հայոց լեզու /Շարահյուսություն/-2» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն ու հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել դպրոցում՝ մանկավարժական գործունեության ընթացքում, հաղորդակցական տարբեր ոլորտներում, ինչպես նաև մագիստրատուրայում ու ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և գիտական հետազոտություններ կատարելուն պատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ//120 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	8
Գործնական	14
Ինքնուրույն աշխատանք	98
Ընդամենը	120
Ստուգման ձևը՝	Գրավոր քննություն

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց տրամաբանական և ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է

ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի որոշակի մանակցություն ցուցաբերի ուսումնական գործընթացին:

• **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են՝

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. Դասավանդման մեթոդներն են՝ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. Ուսումնառության մեթոդներն են՝ թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, ուսումնասիրության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների		
		դասախոսություն	գործնական աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1	Բարդ նախադասությունը և նրա կառուցվածքը: Բարդ նախադասության տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերության: Բարդ համադասական և բարդ ստորադասական նախադասություններ:	1	2	12
2	Բարդ կառույցի բաղադրիչ նախադասությունների կապակցման եղանակները և միջոցները:	1		12
3	Բարդ համադասական նախադասություն. տեսակներն ըստ բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերության (միավորական, ներհակական, տրոհական, մեկնական և հավելական հարաբերությամբ բարդ համադասական նախադասություններ): Տարասեռ բարդ համադասական նախադասություններ:	1	2	12
4	Գլխավոր նախադասության որևէ անդամի լրացում երկրորդական նախադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ: Գլխավոր նախադասության գլխավոր անդամներին լրացնող երկրորդական նախադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ:	1	2	12
5	Գլխավոր նախադասության երկրորդական անդամներին լրացնող երկրորդական նախադասություններով (գոյականական անդամի լրացումներ) բարդ ստորադասական կառույցներ:	1	3	12

6	Գլխավորնախադասության երկրորդական անդամների լրացնող երկրորդական նախադասություններով (բայական անդամ լրացումներ) բարդ ստորադասական կառույցներ: Կողմնակի երկրորդական նախադասությամբ բարդ ստորադասական կառույցներ: Ամբողջ գլխավորին լրացնող երկրորդականներով բարդ ստորադասական կառույցներ: Պարբերությ: Բազմաբարիչ և բազմաբարդ (հարաբարդ) ստորա-դասական կառույցներ. տեսակները:	1	3	14
7	Մեջբերվող կամ ուրիշի խոսք. տեսակները, հարաբերակցությունը հեղինակի խոսքի հետ: Ուղղակիորեն մեջբերվող խոսքի փոխակերպումն անուղղակիորեն մեջբերվող խոսքի:	1	1	12
8	Բարդ ստորադասական կառույցի փոխակերպումը պարզ նախադասության: Կետադրություն:	1	1	12
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		8	14	98

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Մ. Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն	1965
2.	Ս. Աբրահամյան, Հայոց լեզու. շարահյուսություն	2004
3.	Ս. Աբրահամյան, Վ. Առաքելյան, Վ. Քոսյան, Հայոց լեզու	1975
4.	Ս. Աբրահամյան, Ն. Պառնասյանն այլք, Ժամանակակից հայոց լեզու	1976
5.	Գ. Գարեգինյան, Ժամանակակից հայոց լեզու: Բարդ նախադասություն	1984
6.	Ա. Պապոյան, Խ. Բաղիկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն	2003
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Գ. Զահուկյան, Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքները	1974
2.	Ա. Պապոյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ	2004
3.	Բ. Վերդյան, Բարդ ստորադասական նախադասության շարահյուսություն	1970

	Ն. Պառնասյան, Անշաղկապ բարդ նախադասությունը ժամանակակից հայերենում (Լեզվի և ոճի հարցեր)	1964
	Հ. Պետրոսյան, Հայերենագիտական բառարան	1987
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
	http://www.armin.am/images/menus/2592/Leonid_Telyan.pdf	
	http://lraber.asj-oa.am/6316/1/200-205.pdf	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն
1.	Գաղափար բարդ նախադասության մասին:	Բարդ նախադասության հատկանիշների վերհանում: Պարզ և բարդ նախադասությունների նմանությունների և տարբերությունների լուսաբանում:	1	ՊԳ 1, 2, 5
2.	Բարդ համադասական նախադասությ ուն:	Տեղեկության հաղորդում բարդ համադասական նախադասության բաղադրիչների կապակցման միջոցների, եղանակների ու տեսակների վերաբերյալ՝ ըստ բաղադրիչ նախադասությունների իմաստային հարաբերության: Համադասական նախադասությունների դասակարգման սկզբունքների բացահայտում:	1	ՊԳ 1, 2, 3, 4, 6

3.	Բարդ ստորադասական նախադասության բնութագիրը, կառուցվածքը և իմաստային առանձնահատկությունները:	Բարդ համադասական և ստորադասական նախադասությունների տարբերությունների ու նմանությունների վերհանում:	1	ՊԳ 1, 2, 3, 6 ԼԳ 2
4	Նախադասության գլխավոր անդամներին փոխարինող երկրորդական Նախադասություններ:	Ենթակա և տորոգելի երկրորդական նախադասությամբ բարդ ստորադասական նախադասությունների կառուցվածքային հատկանիշների վերհանում:	1	ՊԳ 2, 3, 6,
5	Գոյականական անդամի լրացում ստորադաս նախադասությամբ բարդ նախադասություններ:	Գոյականական անդամի լրացում երկրորդական նախադասությունների տարբերակում:	1	ՊԳ 2, 3, 6
6	Բայական անդամի լրացում երկրորդական նախադասություններ: Խնդիր երկրորդական բաղադրիչով բարդ նախադասություններ: Պարագա երկրորդական բաղադրիչով բարդ նախադասություններ: Ամբողջ գլխավորին լրացնող երկրորդական նախադասություններ:	<p>Բայական անդամի լրացում երկրորդական նախադասությունների բնութագրում: Խնդիր երկրորդական նախադասությամբ բարդ նախադասությունների տարբերակում: Ստորադաս նախադասությունների կապակցման միջոցների և առանձնահատկությունների վերհանում:</p> <p>Պարագա երկրորդական բաղադրիչով բարդ նախադասությունների տարբերակում և կապակցման միջոցների ու առանձնահատկությունների վերհանում: Ամբողջ գլխավորին լրացնող երկրորդական նախադասությունների բնութագրում:</p>	1	ՊԳ 3, 6, ԼԳ 1

7	<p>Բազմաբարդ և հարաբարդ նախադասություններ:Նրանց հիմնական տեսակները: Պարբերությո: Ուղղակի խոսք, նրա շարադասությունը և կետադրությունը: Ուղղակի խոսքի փոխակերպումը անուղղակի խոսքի:</p>	<p>Բազմաբարդադրիչ բարդ ստորադասական նախադասության տեսակների վերհանում:Փոխակերպվող և չփոխակերպվող բարդ ստորադասական նախադասությունների ճանաչում:Բարդ ստորադասական նախադասության փոխակերպմանընթացքում կատարվող կառուցվածքային փոփոխությունների վերհանում:</p>	1	ՊԳ 3 Դասախոսական տեքստ
8	<p>Բարդ ստորադասական նախադասությունների փոխակերպումը պարզի:</p>	<p>Բազմաբարդադրիչ բարդ ստորադասական նախադասության տեսակների վերհանում:Փոխակերպվող և չփոխակերպվող բարդ ստորադասական նախադասությունների ճանաչում:Բարդ ստորադասական նախադասության փոխակերպմանընթացքում կատարվող կառուցվածքային փոփոխությունների վերհանում:</p>	1	ՊԳ 2, 3, 6 ԼԳ 2

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

Գործնական աշխատանքների ուսումնասիրողական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն
1.	Գաղափար բարդ նախադասության մասին:	Բարդ նախադասության հատկանիշների վերհանում:Պարզ և բարդ նախադասությունների նմանությունների և տարբերությունների լուսաբանում:	2	ՊԳ 1, 2, 5
2.	Բարդ համադասական նախադասությ ուն:	Տեղեկության հաղորդում բարդ համադասական նախադասության բաղադրիչների կապակցման միջոցների, եղանակների ու տեսակների վերաբերյալ՝ ըստ բաղադրիչ նախադասությունների իմաստային հարաբերության:Համադասական նախադասությունների դասակարգման սկզբունքների բացահայտում:	1գո	ՊԳ 1, 2, 3 , 4, 6
3.	Բարդ ստորադասական նախադասության բնութագիրը, կառուցվածքը և իմաստային առանձնահատկությունները:	Բարդ համադասական և ստորադասական նախադասությունների տարբերությունների նմանությունների վերհանում: ու	2	ՊԳ 1, 2, 3, 6 ԼԳ 2

4	Նախադասության գլխավոր անդամներին փոխարինող երկրորդական Նախադասություններ:	Ենթական տորոգելի երկրորդական նախադասությամբ բարդ ստորադասական նախադասությունների կառուցվածքային հատկանիշների վերհանում:	2	ՊԳ 2, 3, 6,
5	Գոյականական անդամի լրացում ստորադաս նախադասությամբ բարդ նախադասություններ:	Գոյականական անդամի լրացում երկրորդական նախադասությունների տարբերակում:	2	ՊԳ 2, 3, 6
6	Բայական անդամի լրացում երկրորդական նախադասություններ: Խնդիր երկրորդական բաղադրիչով բարդ նախադասություններ: Պարագա երկրորդական բաղադրիչով բարդ նախադասություններ: Ամբողջ գլխավորին լրացնող երկրորդական նախադասություններ:	Բայական անդամի լրացում երկրորդական նախադասությունների բնութագրում: Խնդիր երկրորդական նախադասությամբ բարդ նախադասությունների տարբերակում: Ստորադաս նախադասությունների կապակցման միջոցների և առանձնահատկությունների վերհանում: Պարագա երկրորդական բաղադրիչով բարդ նախադասությունների տարբերակում և կապակցման միջոցների ու առանձնահատկությունների վերհանում: Ամբողջ գլխավորին լրացնող երկրորդական նախադասությունների բնութագրում:	2	ՊԳ 3, 6, ԼԳ 1

7	<p>Բազմաբարդ և հարաբարդ նախադասություններ: Նրանց հիմնական տեսակները:</p> <p>Պարբերությամբ:</p> <p>Ուղղակի խոսք, նրա շարադասությունը նկատարողությունը:</p> <p>Ուղղակի խոսքի փոխակերպումը անուղղակի խոսքի:</p>	<p>Բազմաբարդ աղբյուրի չբարդ ստորադասական նախադասության տեսակների վերահանում: Փոխակերպվող և չփոխակերպվող բարդ ստորադասական նախադասություններ ճանաչում: Բարդ ստորադասական նախադասության փոխակերպման ընթացքում կատարվող կառուցվածքային փոփոխությունները վերահանում:</p>	2	ՊԳ 3 Դասախոսական տեքստ
8	<p>Բարդ ստորադասական նախադասությունների փոխակերպումը պարզի:</p>	<p>Բազմաբարդ աղբյուրի չբարդ ստորադասական նախադասության տեսակները վերահանում: Փոխակերպվող և չփոխակերպվող բարդ ստորադասական նախադասություններ ճանաչում: Բարդ ստորադասական նախադասության փոխակերպման ընթացքում կատարվող կառուցվածքային փոփոխությունները վերահանում:</p>	1	ՊԳ 2, 3, 6 ԼԳ 2

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Համակարգիչ, Էկրան, գրատախտակ
Համակարգչային ծրագրեր	MicrSooft Word

14. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի գրավոր քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով: Գրավոր քննության հարցաթերթիկը կազմվում է տեսական հարցերից, ինչպես նաև գործնական վարժություններից:

Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Բարդ նախադասությունը և նրա կառուցվածքը:
2. Բարդ նախա-դասության տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերության:
3. Բարդ համադասական և բարդ ստորադասական նախադասություններ:
4. Բարդ կառույցի բաղադրիչ նախադասությունների կապակցման եղանակները և միջոցները:
5. Բարդ համադասական նախադասություն. տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերության (միավորական, ներհակական, տրոհական, մեկնական և հավելական հարաբերությամբ բարդ համադասական նախադասություններ):
6. Տարասեռ բարդ համադասական նախադասություններ:
7. Բարդ ստորադասական նախադասության կառուցվածքը և իմաստային առանձնահատկությունները:
8. Բարդ ստորադասական նախադասության. բաղադրիչները, տեսակները՝ ըստ շարահյուսական փոխհարաբերության: Երկրորդական նախադասությունների դասակարգումը:
9. Երկրորդական նախադասությունների շարահյուսական գործառույթի որոշման հիմունքները:
10. Գլխավոր նախադասության որևէ անդամ երկրորդական նախադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ:
11. Գլխավոր նախադասության գլխավոր անդամներին փոխարինող երկրորդական նախադասություններ:
12. Գլխավոր նախադասության երկրորդական անդամներին փոխարինող երկրորդական նախադասություններ:
13. Գլխավոր նախադասության գոյականական անդամներին փոխարինող երկրորդական նախադասություններ (որոշիչ, հատկացուցիչ և բացահայտիչ երկրորդական նախադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ):
14. Գլխավոր նախադասության բայական անդամի խնդիր լրացմանը փոխարինող երկրորդական նախադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ /սեռի խնդիրներ՝ ուղիղ և ներգործման/:
15. Գլխավոր նախադասության բայական անդամի խնդիր լրացմանը փոխարինող երկրորդական նախադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ /բնության խնդիրներ՝ հանգման, անջատման, միջոցի, սահմանափակման, վերաբերության/:
16. Գլխավոր նախադասության բայական անդամի պարագա լրացմանը փոխարինող երկրորդական նախադասություններով բարդ

ստորադասական կառույցներ /հանգամանք ցույց տվող պարագաներ՝ տեղի, ժամանակի, պատճառի, նպատակի, պայմանի, հիմունքի, զիջման/:

17. Գլխավոր նախադասության բայական անդամի պարագա լրացմանը փոխարինող երկրորդական նա-խադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ /հատկանիշ ցույց տվող պարագաներ՝ ձևի, չափի/:
18. Ամբողջ գլխավորին կամ նրա բաղադրյալ մասին լրացնող երկրորդականներով բարդ ստորադասական կառույցներ (հետևանքի, հարակցական նշանակությամբ):
19. Կողմնակի երկրորդական նախադասությամբ բարդ ստորադասական կառույցներ:
20. Բազմաբաղադրիչ (համաստորադասություն, ենթաստորադասություն) և բազմաբարդ կամ հարաբարդ բարդ ստորադասական կառույցներ:
21. Պարբերությո՛ւթ:
22. Բարդ ստորադասական կառույցի փոխակերումը պարզ նա-խադասության:
23. Մեջբերվող կամ ուրիշի խոսք (ուղղակիորեն և անուղղակիորեն մեջբերվող խոսքեր), հարաբերակցությունը հեղինակի խոսքի հետ:
24. Մեջբերվող կամ ուրիշի խոսք. տեսակները, հարաբերակցությունը հեղինակի խոսքի հետ, կետադրությունը:
25. Ուղղակիորեն մեջբերվող խոսքի փոխակերպումն անուղղակիորեն մեջբերվող խոսքի:
26. Կետադրություն:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 Մասնագիտական մանկավարժություն
Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.6 Հայոց լեզու և գրականություն
Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության թակալավր

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՀԼԳ/բ-012 «Ժամանակակից հայոց լեզու /Շարահյուսություն/-2»
---------------------------------	--

Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	5-րդ տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	22	Դասախոսություն	8
			Գործնական	14
	Ինքնուրույն	98		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Գրավոր քննություն			
Դասընթացի նպատակը	<ul style="list-style-type: none"> • Բացատրել ուսանողներին «բարդ նախադասության շարահյուսություն» հասկացության գիտակարգային սահմանները, գիտակարգի ժամանակակից ընկալումները, ուսումնասիրության առարկան, տեսական և գործնական նշանակությունը: • Փոխանցել ուսանողներին համադաս բաղադրիչների իմաստային հարաբերության տեսակները բարդ նախադասությունների մեջ, բարդ ստորադասական նախադասության բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերությունների, ստորադաս բաղադրիչների շարահյուսական պաշտոնների, բազմաբաղադրիչ բարդ նախադասություններն իրենց ենթատեսակներով, ուղղակի և անուղղակի խոսքի, նախադասությունների կապակցության ու պարբերությի մասին գիտելիքներ: • Ջինել ապագա ուսուցչին մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների, ինչպես նաև գիտնական-հետազոտողին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողություններով ու հմտություններով: 			

<p>Դասընթացի վերջնարդյունքները</p>	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p>Իմանա՝</p> <p>Բարդ նախադասության բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերությունների դրսևորման եղանակներն ու միջոցները, համադասական և ստորադասական նախադասությունների կառուցվածքային հատկանիշները, դրանց դասակարգման սկզբունքները:</p> <p>Կարողանա՝</p> <p>Տարբերակել պարզ և բարդ նախադասությունները, բնութագրել բարդ նախադասության հատկանիշները, առանձնացնել բաղադրիչների միջև շարահյուսական հարաբերությունների երկու տարատեսակները՝ համադասություն և ստորադասություն, որոշել նախադասության կառուցվածքային տիպերը և ստորադաս բաղադրիչների բնույթը, կետադրել համբնագրերը:</p> <p>Տիրապետի՝</p> <p>Բարդ համադասական և ստորադասական նախադասությունների դասակարգմանը, պարզ նախադասության անդամներին հարաբերակից ստորադաս բաղադրիչով բարդ նախադասությունների կապակցման միջոցներին, տարբեր կառուցվածքի նախադասությունների գծագրավորմանը, այլև հանձնարարված բազմաճյուղ գծագրերով նախադասություններ կառուցելու հմտությանը, նաև տեքստի կառուցվածքի մեկնաբանությանն ու, ի վերջո, ազատորեն շարադրելու, տեքստ կառուցելու հմտություններին ու նրբություններին:</p>
---	--

**Դասընթացի
բովանդակությունը**

Թեմա 1 Բարդ նախադասությունը և նրա կառուցվածքը: Բարդ նախադասության տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերության: Բարդ համադասական և բարդ ստորադասական նախադասություններ:

Թեմա 2 Բարդ կառույցի բաղադրիչ նախադասությունների կապակցման եղանակները և միջոցները:

Թեմա 3 Բարդ համադասական նախադասություն. տեսակներն ըստ բաղադրիչների շարահյուսական հարաբերության (միավորական, ներհակական, տրոհական, մեկնական և հավելական հարաբերությամբ բարդ համադասական նախադասություններ): Տարատեղ բարդ համադասական նախադասություններ:

Թեմա 4 Գլխավոր նախադասության որևէ անդամի լրացում երկրորդական նախադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ: Գլխավոր նախադասության գլխավոր անդամներին լրացնող երկրորդական նախադասություններով բարդ ստորադասական կառույցներ:

Թեմա 5 Գլխավոր նախադասության երկրորդական անդամներին լրացնող երկրորդական նախադասություններով (գոյականական անդամի լրացումներ) բարդ ստորադասական կառույցներ:

Թեմա 6 Գլխավոր նախադասության երկրորդական անդամներին լրացնող երկրորդական նախադասություններով (բայական անդամի լրացումներ) բարդ ստորադասական կառույցներ: Կողմնակի երկրորդական նախադասությամբ բարդ ստորադասական կառույցներ: Ամբողջ գլխավորին լրացնող երկրորդականներով բարդ ստորադասական կառույցներ: Պարբերությո: Բազմաբարիչ և բազմաբարդ (հարաբարդ) ստորադասական կառույցներ. տեսակները:

Թեմա 7 Մեջբերվող կամ ուրիշի խոսք. տեսակները, հարաբերակցությունը հեղինակի խոսքի հետ: Ուղղակիորեն մեջբերվող խոսքի փոխակերպումն անուղղակիորեն մեջբերվող խոսքի:

Թեմա 8 Բարդ ստորադասական կառույցի փոխակերպումը պարզ նախադասության: Կետադրություն:

<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Գործնական աշխատանքներ-40 միավոր /չորս հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ/, 2. Ինքնուրույն աշխատանք-20 միավոր, 3. Ամփոփիչ քննություն-40 միավոր:
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր գրականություն Մ. Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն Ս. Աբրահամյան, Հայոց լեզու. շարահյուսություն Ս. Աբրահամյան, Վ. Առաքելյան, Վ. Քոսյան, Հայոց լեզու Ս. Աբրահամյան, Ն. Պառնասյան և այլք, Ժամանակակից հայոց լեզու Գ. Գարեգինյան, Ժամանակակից հայոց լեզու: Բարդ նախադասություն Ա. Պապոյան, Խ. Բաղիկյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի շարահյուսություն Լրացուցիչ գրականություն Գ. Ջահուկյան, Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքները Ա. Պապոյան, Ժամանակակից հայոց լեզվի գործնական աշխատանքների ձեռնարկ Բ. Վերդյան, Բարդ ստորադասական նախադասության շարահյուսություն, Ն. Պառնասյան, Անշաղկապ բարդ նախադասությունը ժամանակակից հայերենում (Լեզվի և ոճի հարցեր) Հ. Պետրոսյան, Հայերենագիտական բառարան Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ) http://www.armin.am/images/menus/2592/Leonid_Telyan.pdf http://raber.asj-oa.am/6316/1/200-205.pdf</p>